

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

2002 Julkaistu Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 2002 N:o 1235—1241

SISÄLLYS

N:o		Sivu
1235	Laki eurooppalaista yleissopimusta rajat ylittävistä televisiolähetyksistä muuttavan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	4891
1236	Tasavallan presidentin asetus eurooppalaista yleissopimusta rajat ylittävistä televisiolähetyksistä muuttavan pöytäkirjan voimaansaattamisesta	4892
1237	Tasavallan presidentin asetus Pohjoismaiden välillä tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamista tarkoittavan sopimuksen voimaansaattamisesta	4893
1238	Tasavallan presidentin asetus Islannin liittymisestä pohjoismaisen verotieteellisen tutkimusneuvoston perustamisesta tehtyyn sopimukseen tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta	4894
1239	Tasavallan presidentin asetus merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevaan säännöstöön tehtyjen muutosten voimaansaattamisesta	4895
1240	Valtioneuvoston asetus terveydensuojeluasetuksen muuttamisesta	4896
1241	Sosiaali- ja terveysministeriön asetus perusteista avohoidon ja laitoshoidon määrittelemiseksi	4897

N:o 1235

Laki

eurooppalaista yleissopimusta rajat ylittävistä televisiolähetyksistä muuttavan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Annettu Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 2002

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Strasbourgissa 9 päivänä syyskuuta 1998 rajat ylittäviä televisiolähetyksiä koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen muuttamisesta hyväksytyyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voi-

massa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenne- ja viestintäministeri *Kimmo Sasi*

HE 241/2002
LiVM 15/2002
EV 177/2002

N:o 1236

Tasavallan presidentin asetus

eurooppalaista yleissopimusta rajat ylittävistä televisiolähetyksistä muuttavan pöytäkirjan voimaansaattamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty liikenne- ja viestintäministerin esittelystä, säädetään:

1 §

Strasbourgissa 9 päivänä syyskuuta 1998 hyväksytty pöytäkirja, jolla muutetaan eurooppalaista yleissopimusta rajat ylittävistä televisiolähetyksistä (SopS 87/1994) ja jonka eduskunta on hyväksynyt 26 päivänä marraskuuta 2002 ja jonka tasavallan presidentti on hyväksynyt 11 päivänä joulukuuta 2002, on Suomen osalta voimassa 1 päivästä maaliskuuta 2002 niin kuin siitä on sovittu.

kirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 11 päivänä joulukuuta 2002 annettu laki (1235/2002) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

3 §

Pöytäkirjan muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

2 §

Eurooppalaista yleissopimusta rajat ylittävistä televisiolähetyksistä muuttavan pöytä-

4 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenne- ja viestintäministeri *Kimmo Sasi*

N:o 1237

Tasavallan presidentin asetus**Pohjoismaiden välillä tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamista tarkoittavan sopimuksen voimaansaattamisesta**

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty ulkoasiainministerin esittelystä, säädetään:

1 §

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamisesta Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 2001 tehty sopimus (SopS 44/2001), jonka eduskunta on hyväksynyt 4 päivänä kesäkuuta 2001 ja jonka tasavallan presidentti on ratifioinut 8 päivänä kesäkuuta 2001 ja jota koskeva ratifioimiskirja on talletettu Ruotsin ulkoasiainministeriön huostaan 17 päivänä kesäkuuta 2001, on voimassa 1 päivästä marraskuuta 2002 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Pohjoismaiden välillä tehdyn avioliittoa,

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamista tarkoittavan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 8 päivänä kesäkuuta 2001 annettu laki (466/2001) tulee voimaan 30 päivänä joulukuuta 2002.

3 §

Sopimuksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

4 §

Tämä asetus tulee voimaan 30 päivänä joulukuuta 2002.

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

N:o 1238

Tasavallan presidentin asetus

Islannin liittymisestä pohjoismaisen verotieteellisen tutkimusneuvoston perustamisesta tehtyyn sopimukseen tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty ulkoasiainministerin esittelystä, säädetään:

1 §
Islannin liittymisestä pohjoismaisen verotieteellisen tutkimusneuvoston perustamisesta tehtyyn sopimukseen (SopS 5/1974) Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2002 Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä tehty pöytäkirja, jonka tasavallan presidentti on hyväksynyt 15 päivänä marraskuuta 2002, tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003 niin kuin siitä on sovittu.

2 §
Pöytäkirjan määräykset ovat asetuksena voimassa.

3 §
Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Tasavallan Presidentti
TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

N:o 1239

Tasavallan presidentin asetus
merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevaan säännöstöön
tehtyjen muutosten voimaansaattamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty ulkoasiainministerin esittelystä, säädetään:

1 §
Lontoossa 9 päivänä joulukuuta 1998 Kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) meriturvallisuuskomitean 70. istunnossa merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevaan säännöstöön (STCW-säännöstö) (SopS 23/1999) tehdyt muutokset, jotka tasavallan presidentti on hyväksynyt 1 päivänä syyskuuta 2000, tulevat voimaan 1

päivänä tammikuuta 2003 niin kuin siitä on sovittu.

2 §
Säännösten muutokset ovat asetuksena voimassa.

3 §
Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Tasavallan Presidentti
TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

(Muutokset ovat nähtävinä ja saatavissa merenkulkulaitoksessa, joka myös antaa niistä tietoja suomeksi ja ruotsiksi.)

N:o 1240

**Valtioneuvoston asetus
terveydensuojeluasetuksen muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä,

kumotaan 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun terveydensuojeluasetuksen (1280/1994) 3 §, 24 §, 43 §:n 1 ja 2 momentti sekä

muutetaan 4 §:n 6 momentti seuraavasti:

4 §

Ilmoitus ja sen sisältö

Elintarvikehuoneistoa koskevien ilmoitus-

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

ten sisällöstä säädetään lisäksi tarkemmin 23 ja 25 §:ssä.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

Johtaja Risto Aurola

N:o 1241

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus
perusteista avohoidon ja laitoshoidon määrittelemiseksi

Annettu Helsingissä 17 päivänä joulukuuta 2002

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti säädetään 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 42 a §:n 4 momentin, sellaisena kuin se on laissa 116/1995, lapsen hoitotuesta 4 päivänä heinäkuuta 1969 annetun lain (444/1969) 4 §:n 4 momentin, sellaisena kuin se on laissa 117/1995, 5 päivänä helmikuuta 1988 annettu vammaistukilain (124/1988) 4 §:n 4 momentin, sellaisena kuin se on laissa 118/1995, 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) 7 §:n 4 momentin, sellaisena kuin se on laissa 119/1995, 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/1963) 24 §:n 4 momentin, sellaisena kuin se on laissa 120/1995, kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun lain (610/1991) 3 a §:n 4 momentin, sellaisena kuin se on laissa 121/1995, 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/1982) 24 a §:n, sellaisena kuin se on laissa 122/1995, 5 päivänä elokuuta 1983 annetun lastensuojelulain (683/1983) 46 a §:n, sellaisena kuin se on laissa 123/1995, 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/1972) 18 §:n, sellaisena kuin se on laissa 124/1995, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/1992) 18 §:n 2 momentin, sellaisena kuin se on laissa 125/1995, 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 35 a §:n, sellaisena kuin se on laissa 126/1995 nojalla:

1 §

Asetuksen tarkoitus

Tässä asetuksessa määritetään perusteet, joiden mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu on avo- tai laitoshoidon. Lisäksi asetuksessa säädetään perusteista, joiden mukaan laitoshoidon on julkista tai jatkuvaa. Asetuksella säädetään myös neuvottelumenettelystä Kansaneläkelaitoksen ja kunnan välillä sekä tähän liittyvästä lausuntomenettelystä.

2 §

Soveltamisala

Tämän asetuksen mukaiset perusteet avohoidon ja laitoshoidon määrittämiselle koskevat kuntia sekä kuntayhtymiä niiden järjestäessä sosiaali- tai terveyspalveluja tai niiden muuttaessa palveluiden luonnetta.

Lisäksi perusteet koskevat Kansaneläkelaitosta sen ratkaistessa vakuutetun oikeutta niihin Kansaneläkelaitoksen etuuksiin, joissa etuuden myöntäminen tai myönnetyn etuuden

määrä edellyttää rajanvetoa avo- ja laitoshoidon sekä yksityisen ja julkisen laitoshoidon välillä.

3 §

Toiminnan määrittelyn perusteet

Sosiaali- tai terveydenhuollon toiminta on avohoitoa tai laitoshoidoa liitteessä määriteltyjen perusteiden mukaisesti. Samoin yksityisen ja julkisen laitoshoidon rajanveto ja laitoshoidon jatkuvuus määräytyvät liitteen mukaisesti.

Tässä asetuksessa tarkoitetaan kunnalla myös kuntayhtymää.

4 §

Kunnan ilmoitusvelvollisuus

Kunnan on ilmoitettava lähimpään Kansaneläkelaitoksen toimistoon jokaisesta uudesta tai toiminnan sisällön osalta muuttuneesta laitoksesta, laitoshoidon ostopalvelusta, ja asumispalveluja järjestävästä avohoidon toimintayksiköstä.

5 §

Kansaneläkelaitoksen ilmoitusvelvollisuus

Jos Kansaneläkelaitos pitää etuusasian ratkaisuun vaikuttavaa sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksikköä laitoksena tai yksityisen toimintayksikön järjestämää laitoshoidoa julkisena, sen on ilmoitettava asiasta toimintayksikköä ylläpitävälle kunnalle tai toimintayksikön sijaintikunnalle.

Edellä 1 momentista poiketen muuta kuin yksityistä toimintayksikköä koskevaa ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos toimintayksikkö on sairaala, terveyskeskuksen vuodeosasto, vanhainkoti, kehitysvammaisten erityishuollon keskuslaitos tai päihdehuollon huoltola.

Jos Kansaneläkelaitos etuuspäätöstä valmisteltaessa katsoo perustelluksi poiketa ratkaisulinjastaan, jonka samassa toimintayksikössä hoitoa saaville vakuutetuille vastaavasta asiasta tehdyt ratkaisut muodostavat, asiasta on ilmoitettava vakuutetun kotikunnalle.

6 §

Neuvotteluvelvollisuus ja -menettely

Jos Kansaneläkelaitoksen toimisto tai kunta katsoo, että 4 tai 5 §:ssä tarkoitettujen ilmoituksen mukainen toiminta ei ole ilmoituksen mukaista avo- tai julkista laitoshoidoa, on Kansaneläkelaitoksen toimiston tai kunnan tehtävä ilmoituksen tekijälle vaatimus asiaa koskevan neuvottelun järjestämisestä. Vaatimus on tehtävä kahden viikon kuluessa siitä, kun Kansaneläkelaitoksen toimisto tai kunta on vastaanottanut ilmoituksen.

Jos Kansaneläkelaitoksen toimisto tai kunta on esittänyt 1 momentissa tarkoitettua vaatimuksen, Kansaneläkelaitoksen toimiston ja kunnan on neuvoteltava keskenään siitä, onko toimintayksikön järjestämä sosiaali- tai terveyspalvelu julkista laitoshoidoa.

Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada neuvottelumenettelyä varten asian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja säädetään kansaneläkelain 46 d §:ssä, kansaneläkelaitoksen kuntoutuksesta annetun lain 9 §:n 3 momentissa, sairausvakuutuslain 68 §:n 3 momentissa, perhe-eläkelain 37 §:n 1 momentissa, eläkkeensaajien asumistukilain 14 §:ssä, lapsen hoitotuesta annetun lain 9 §:n 1 momentissa sekä vammaistukilain 8 §:ssä.

7 §

Kuuleminen

Jos edellä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu neuvottelu koskee yksityisen palveluntuottajan toimintayksikköä, asianomaista palveluntuottajaa on kuultava neuvottelujen yhteydessä.

Jos Kansaneläkelaitos on tehnyt 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua ilmoituksen, neuvotteluissa on kuultava asianomaista toimintayksikköä.

Toimintayksikön asiakkaille on tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Jos neuvottelussa on kysymys siitä, pidetäänkö vakuutetulle annettua hoitoa julkisena, vakuutetulle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa. Kuulemisesta voidaan kuitenkin luopua, jos sitä voidaan pitää ilmeisen tarpeettomana.

8 §

Lausunnon pyytäminen sosiaali- ja terveysministeriöltä

Jos kunta ja Kansaneläkelaitos ovat 6 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa neuvotteluissa eri mieltä siitä, onko kysymyksessä julkinen laitoshoido, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen on yhdessä tai erikseen pyydettävä asiasta sosiaali- ja terveysministeriön lausunto. Kan-

Helsingissä 17 päivänä joulukuuta 2002

Peruspalveluministeri *Eva Biaudet*

saneläkelaitos ratkaisee asian lausunnon saatuaan.

9 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Hallitusneuvos Pekka Järvinen

LAITOS- JA AVOHOIDON SEKÄ YKSITYISEN JA JULKISEN PALVELUN VÄLISEN RAJANVETO

1. Laitoshoito

Henkilölle järjestetty hoito on laitoshoidon ainoa kun hoito on järjestetty sairaalan tai terveyskeskuksen vuodeosastolla. Niiden lisäksi laitoshoidon hoito vastaavassa sosiaalihuollon laitoksessa, kuten vanhainkodissa, kehitysvammaisten erityishuollon keskuslaitoksessa ja päihdehuoltolaitoksessa. Sosiaalihuollon laitokselle on tunnusomaista, että siellä annetaan hoitoa, kuntoutusta ja ylläpitoa erityistä huolenpitoa vaativille henkilöille, jotka eivät tarvitse sairaalahoitoa, mutta jotka eivät selviä kotona tai muussa avohoidossa säännöllisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä huolimatta.

Laitoshoidosta on aina kysymys seuraavissa tapauksissa:

- 1) terveyskeskuksen vastaava lääkäri on tehnyt kansanterveyslain 16 ja 17 §:ssä tarkoitetun päätöksen potilaan ottamisesta terveyskeskuksen sairaansijalle;
- 2) sairaalan lääkäri on tehnyt erikoissairaanhoitolain 33 §:n 1 momentin perusteella päätöksen sairaanhoidon aloittamisesta ja päätöksen perusteella hoito aloitetaan vuodeosastolla; sekä
- 3) kysymyksessä on sosiaalihuoltolain 24 §:ssä ja sosiaalihuoltoasetuksen (607/1983) 11 §:ssä tarkoitettu laitoshuolto.

Kohtien 1 ja 2 tarkoittamissa tilanteissa potilas sisäänkirjoitetaan sairaalaan hoidon alkaessa ja uloskirjoitetaan sen päättyessä. Sosiaalihuoltolain mukaisista asiakkaista suoritetaan sisäänkirjoitus tai tehdään laitokseen ottamispäätös kunnan sosiaalitoimen johtosäännössä tai muussa päätöksessä edellytetyllä tavalla.

Laitoshoidon järjestetään myös esimerkiksi kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) ja päihdehuoltolain (41/1986) perusteella. Näissä laeissa ei ole säännöksiä laitoshoidon sisällöstä tai laitoshoidon ottamisesta. Laitoshoito edellyttää käytännössä kuitenkin yleensä aina sisäänkirjoittamista tai laitokseen ottamispäätöstä samoin kuin sosiaalihuoltolain perusteella tapahtuvassa laitoshuollossa.

Edellä kohdissa 1 - 3 mainituissa tapauksissa laitoshoidossa olevalta voidaan periä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (912/1992, jäljempänä asiakasmaksuasetus) 12 ja 15 §:ssä säädettyä lyhyt- tai pitkäaikaisen laitoshoidon maksua. Jos toimintayksikössä annettavasta hoidosta peritään asiakasmaksuasetuksen 12 tai 15 §:ssä tarkoitettu maksu, on se osoitus siitä, että kunta on itse katsonut tässä toimintayksikössä järjestetyn hoidon laitoshoidoksi, vaikka asianomaisen henkilön kohdalla ei olisikaan tehty edellä kohdissa 1 - 3 tarkoitettua päätöstä.

2. Avohoito

Muissa kuin edellisessä jaksossa mainituissa toimintayksiköissä järjestetyt palvelut ovat avohoitoa, ellei ole ilmeisen painavia perusteita pitää toimintaa laitoshoidona.

Avohoidossa korostuu henkilön omaehtoinen vaikutusmahdollisuus palvelujen ja asumisen järjestämiseksi. Avohoitoa voidaan järjestää myös vammansa tai sairautensa vuoksi paljon tukea tai hoitoa tarvitsevalle henkilölle, joka ei sairautensa tai vammansa vuoksi pysty itse osallistumaan itseään tai hoitoaan koskevaan päätöksentekoon.

Tunnusomaista avohoidolle on se, että henkilö asuu vuokra-asunnossa, josta on tehty huonevuokralain mukainen vuokrasopimus tai, että hän asuu omistusasunnossa. Aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratulojen käytöstä, luovutuksesta ja omaksilunastamisesta annetun lain (1190/1993) 4 §:n 2 momentin mukaan aravahuoneisto voidaan luovuttaa erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevan henkilön asunnoksi ilman vuokrasopimusta. Lisäksi asumisoikeusasunnoissa asuminen perustuu asumisoikeuteen. Avohoidossa olevaksi katsotaan myös sosiaalihuoltolain 22 §:ssä tarkoitettuja asumispalveluja (palvelu- tai tukiasuminen) lain 23 §:ssä määritellyin perustein saava henkilö sekä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 §:n 2 momentin mukaisia asumispalveluja saava henkilö. Asumiseen liittyvät tukipalvelut mahdollistavat henkilölle hoitaa itse henkilökohtaiset asiansa mieleisellään tavalla.

Avohoidossa olevalle henkilölle järjestettävistä säännöllisistä kotona annettavista palveluista ja näihin liittyvistä tukipalveluista on yleensä laadittu palvelu- ja hoitosuunnitelma, jossa on määriteltävä annettavat palvelut. Palvelusta perittävä maksu määräytyy palvelu- ja hoitosuunnitelman mukaan. Kunnallisia kodinhoitoavun ja kotisairaanhoidon palveluja saavilta perittävät maksut määräytyvät asiakasmaksuasetuksen 3 (kotona annettava palvelu), 5 (asumispalvelut), 6 (vaikeavammaisen kuljetuspalvelu) ja 13 §:n (päivä- ja yöhoidon maksu) mukaisesti. Lisäksi kunnan järjestämissä palveluasunnoissa tai muissa asumispalveluissa peritään erikseen vuokra asumisesta.

Avohoidossa oleva henkilö voi saada muitakin kunnallisia palveluja kuin kotipalvelua ja kotisairaanhoidon. Hän voi käydä esimerkiksi säännöllisesti sairaalassa tai terveyskeskuksessa saamassa sarjahoitoa taikka päivä- tai yöhoidossa.

3. Avo- ja laitoshoidon rajanveto

Sosiaali- ja terveydenhuoltoon on viime vuosien aikana perustettu uusia toimintayksiköitä, joista ei aina pystytä toteamaan välittömästi edellä jaksossa 1 ja 2 mainittujen perusteiden pohjalta, järjestetäänkö niissä avohoitoa vai laitoshoidon. Tällöin asia ratkaistaan toimintayksikön koko toiminnan ja siellä olevien henkilöiden saaman hoidon ja huolenpidon arvioinnin perusteella. Tästä johtuen samassa toimintayksikössä voidaan antaa sekä avohoitoa että laitoshoidon. Yleisenä lähtökohtana voidaan pitää sitä, että toiminta on laitoshoidon vain silloin kun jaksossa 1 mainitut edellytykset täyttyvät.

Toiminnan katsominen laitoshoidoksi muissa kuin jaksossa 1 mainituissa tilanteissa edellyttää ilmeisen painavia perusteita, joiden perusteella voidaan katsoa, että tarkoituksena on ollut laitos-hoidon järjestäminen. Tällaisessa tilanteessa järjestetyn toiminnan pitää kokonaisuutena arvioiden sisällöltään vastata jaksossa 1 mainituissa laitoksissa annettua hoitoa. Arvioitaessa sitä, vastaako toiminta sisällöltään ja järjestelyiltään laitoshoidon, tulee huomiota kiinnittää kaikkien seuraavien seikkojen muodostamaan kokonaisuuteen:

- a) Toimintayksikön antamien palvelujen laatu ja määrä,
- b) toimintayksikön koko sekä siellä työskentelevän hoitohenkilöstön koulutus, määrä ja työ-ajat,
- c) toimintayksikössä olevien henkilöiden asumisen järjestäminen yhden tai useamman henkilön huoneisiin ja muut tilajärjestelyt, sekä
- d) toimintayksikössä olevien henkilöiden toimintakyky sekä heidän omaehtoinen mahdollisuutensa vaikuttaa asumisen, palvelujen ja henkilökohtaisen toiminnan järjestelyihin.

Se seikka, että henkilölle on vammaispalvelulain 9 §:n 1 momentin perusteella järjestetty henkilökohtainen avustaja, ei tee vammaisen saamasta hoidosta laitoshoidon.

Avohoidon piiriin kuuluvia asumispalveluyksiköitä voi olla myös kunnan omien sosiaalitoimen laitosten välittömässä yhteydessä. Jotta tällaista yksikköä voitaisiin pitää avopalveluyksikkönä, tulee sen olla toiminnallisesti selvästi erossa toimintayksikön laitososasta. Tällaisissa yksiköissä asuvien kohdalla tulee toteutua avohoidon tunnusmerkkien: asukas maksaa vuokraa ja vastaa elinkustannuksistaan sekä saamistaan palveluista. Lisäksi annettavan hoidon tulee poiketa selvästi laitos-hoidossa olevien saamasta hoidosta.

Toiminta ei ole avohoitoa esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa kunnallinen vanhainkoti on ainoastaan uudelleennimetty asumispalveluyksiköksi ilman, että sen toimintaa on käytännössä muutettu. Jotta laitos muuttuisi avohoitoyksiköksi, tulee myös sen toiminnan muuttua.

4. Eräiden palvelumuotojen määrittely

Kunnan järjestäessä palveluja katsotaan niitä saava henkilö aina avohoidossa olevaksi seuraavissa tapauksissa:

- a) sosiaalihuoltolain 25 §:n tarkoittamalla tavalla perhehoidossa oleva henkilö, - tähän sisältyy myös perhehoito, joka järjestetään kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain, erikoissairaanhoidon ja mielenterveyslain mukaisen hoidon antamiseksi
- b) sosiaalihuoltolain 27 a ja b §:ssä tarkoitettua omaishoitoa saava henkilö,
- c) sosiaali- tai terveydenhuollon laitoksen järjestämää päivä- tai yöhoitoa saava henkilö kotona ollessaan,
- d) lastensuojelulain nojalla järjestettyä hoitoa saava henkilö,
- e) jaksottaisessa laitoshoidossa oleva henkilö laitoshoidojaksojen välisenä aikana,
- f) kotisairaanhoidossa oleva henkilö, sekä

g) erikoissairaanhoidon järjestämä hoito potilaan kotona. Tällainen hoito on verrattavissa sairaalan poliklinikalla annettavaan hoitoon. Sairaalan henkilökunnan potilaalle antama lääkehoito on sairaalan vastuulla niin toiminnallisesti kuin kustannustenkin osalta samalla tavalla kuin sairaalan poliklinikalla annettavat lääkkeet.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 5 §:n 3 kohdassa ja asiakasmaksuasetuksen 22 §:ssä tarkoitettu hengityshalvauspotilas katsotaan jo aiemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti edelleenkin sosiaalivakuutusetuksia myönnettäessä aina laitos-hoidossa olevaksi.

5. Laitoshoidon jatkuvuuden käsite eläkevakuutuksessa

Eläkevakuutuksessa vasta jatkuva laitoshoido vaikuttaa etuuksien maksamiseen. Jos laitoshoido ei ole yhdenjaksoista, se katsotaan jatkuvaksi, kun

- laitoshoitopäiviä on vähintään 90,
- kotonaoloajat kestävät yhdenjaksoisesti 15 päivää tai vähemmän, ja
- laitoshoitojaksot ovat keskimäärin pitempiä kuin kotonaoloajat.

Päiviä laskettaessa hoidon alkamispäivä lasketaan hoitopäiväksi ja päättymispäivä kotonaolopäiväksi, vaikka sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen mukaan hoitopäivällä tarkoitetaan myös laitoksesta lähtöpäivää. Laitoshoidon jatkuvuus keskeytyy, kun etuudensaaja on kotona yhtäjaksoisesti vähintään 16 päivää.

Pelkkä laitoksen kirjoissa olo ei aiheuta eläke-etuuksien maksamisen keskeyttämistä. Etuudensaajan lähtiessä vähintään 16 päivää kestäväälle lomalle, hoidon katsotaan päättyvän, vaikka hänet pidettäisiinkin edelleen laitoksen kirjoissa ja häneltä perittäisiin hoitomaksu.

Hoitoa ei pidetä jatkuvana eikä etuuksien maksamista keskeytetä, jos:

- jos kysymyksessä on pelkkä päivä- tai yöhoito, taikka
- jos etuudensaaja on toistuvasti yhtä pitkiä ajat kotona kuin laitoksessa.

6. Ostopalvelut

Kunnan ostaessa sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992, jäljempänä STVOL) 4 §:n 1 momentin 4 kohdan tai 4 momentin mukaisesti sosiaali- ja/tai terveydenhuollon palveluja yksityiseltä palvelujen tuottajalta, rinnastetaan ostetut palvelut kunnan järjestämiin palveluihin. Asiakasmaksut määräytyvät tällöin asiakasmaksuasetuksen 12 ja 15 §:n perusteella, kun on kysymys laitoshoidon palvelujen ostosta sekä 3, 5, 6 ja 13 §:n perusteella, kun on kysymys avohoidon palvelujen ostosta.

Ostopalvelusopimuksen perusteella yksityiseen sosiaalihuollon tai terveydenhuollon toimintayksikköön kunnan STVOL 4 §:n 1 momentin 4 kohdan tai 4 momentin mukaisesti osoittaman henkilön oikeus kansaneläkelaitoksen myöntämiin etuuksiin määräytyy samalla tavoin kuin vastaavassa kunnan omassa toimintayksikössä olevan henkilön oikeus näihin etuuksiin.

Kunnan ja yksityisen palvelujen tuottajan välinen sopimus ostettavista palveluista määrittää tuotettavat palvelut ja kunnan niistä suorittaman korvauksen. Pelkästään kunnan ja palvelujen tuottajan välisen sopimuksen perusteella ei ole mahdollista määrittää sitä, onko kysymyksessä laitoshoidon vai avohoidon. Avohoidon ja laitoshoidon välinen rajanveto määräytyy myös ostopalveluissa samoin kuin edellä jaksossa 1 – 4 on todettu. Jos jokin toiminta on kunnan itsensä järjestämänä avohoidon, on se avohoidon myös silloin kun palvelu on järjestetty STVOL 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisena ostopalveluna. Vastaavasti toiminta, joka kunnan omana toimintana on laitoshoidon, on laitoshoitoa myös silloin kun sellainen toiminta järjestetään ostopalveluna.

Jos ostopalvelusopimus tai kunnan antama maksusitoumus koskee sosiaali- ja/tai terveydenhuollon laitoshoidon palveluja ja on vaihtoehtona STVOL 4 §:n 1 momentin 1 - 3 kohtien mukaisille järjestelyille, on asiakas katsottava etuuslainsäädännön näkökulmasta laitoshoidossa olevaksi. Jos kysymyksessä sen sijaan on sosiaalihuollon avohoidon, jolloin myös maksut määräytyvät asiakasmaksuasetuksen 2 luvun (Avopalvelujen maksut) mukaisesti ja jos toiminta on myös sisällöllisesti edellä jaksossa 2 – 4 määritellyllä tavalla avohoidon eikä laitoshoidon, henkilö katsotaan myös etuuslain-säädännön näkökulmasta avohoidossa olevaksi.

Yksityiset palvelukodit ja vastaavat toimivat usein asumispalveluja tuottavina yksikköinä. Lisäksi ne toimivat välimuotoisina palveluina laitoshoidon ja avohoidon välillä. Aasukkailla on mahdollisuus omatoimiseen asumiseen ja yksityisyyteen sekä valintaan palvelujen käytössä. Aasukkailta voidaan periä asiakasmaksuasetuksen 2 luvun mukaisia maksuja tai maksu, johon sisältyy huoneisto-menoja (vuokra) ja ylläpitomaksuja, kuten ruokaan liittyviä kustannuksia.

Tällaisten palvelukotien kohdalla sovelletaan avohoidon ja laitoshoidon rajanvedossa samoja periaatteita kuin edellä jaksossa 1 – 4 on todettu. Palvelujen järjestäminen ostamalla niitä yksityiseltä toimintayksiköltä ei siten ratkaise sitä, onko kysymyksessä avo- vai laitoshoidon.

7. Yksityisen ja julkisen laitoshoidon rajanveto

Kansaneläkelaitoksen myöntämien sosiaalivakuutusetuuksien saamiseen tai määrään vaikuttaa myös se, katsotaanko laitoshoidossa oleva henkilö julkisessa vai yksityisessä laitoshoidossa olevaksi. Jos vakuutettu on hoidettavana kunnallisessa laitoksessa tai edellä jaksossa 6 mainitulla tavalla ostopalvelusopimukseen perustuen yksityisen palvelujentuottajan toimintayksikössä, on toiminta aina julkista.

Kunnat tukevat eräissä tapauksissa yksityisiä palvelujentuottajia muun muassa avustuksilla tai ovat muutoin mukana yksityisiä palveluja tuottavissa säätiöissä, yhdistyksissä tai yhtiöissä. Tällaisissa tilanteissa yksityisen palvelujentuottajan järjestämä laitoshoidon katsotaan julkiseksi,

jos laitoksen toiminnan aiheuttamista kokonaiskäyttökustannuksista katetaan yli puolet kunnan tai valtion rahoituksella. Tätä rahoitusosuutta tarkasteltaessa ei Raha-automaattiyhdistyksen avustuksia pidetä julkisena rahoituksena.

Yksityisessä laitoshoidossa olevaksi henkilö katsotaan silloin kun hän on itse tehnyt sopimuksen yksityisen palvelujentuottajan kanssa ja hän vastaa itse yli puolesta palvelusta perittävästä maksusta. Jos sen sijaan henkilö on hoidossa yksityisessä laitoksessa ja kunta tosiasiallisesti rahoittaa vähintään puolet hänen hoitomaksustansa, henkilön on katsottava olevan julkisessa laitoshoidossa. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin kun kunta maksaa jatkuvasti toimeentulotukena yli puolet hoitomaksusta.

Mikäli yksityinen laitos myy palvelujaan myös ostopalveluina kunnille, eivät ostopalvelusopimuksesta saadut tulot ole tässä laskelmassa julkista tukea. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta voidaan todeta yksityinen laitos, jonka hoitopaikoista 75 prosenttia on kunnallisessa käytössä ostopalvelusopimukseen perustuen. Tällöin myös yksityisen laitoksen kokonaiskustannuksista noin 75 prosenttia rahoitetaan kuntien toimesta. Tästä huolimatta muilla kuin ostopalvelupaikoilla olevat henkilöt ovat yksityisessä laitoshoidossa, koska kunnallinen rahoitus ei kohdistu näihin paikkoihin.

Jos yksityinen laitoshoidon antava toimintayksikkö saa jatkuvaa tukea, avustusta tai korvausta valtiolta, kunnalta tai kuntayhtymältä ja laitoshoidossa oleva henkilö saa lisäksi kunnalta jatkuvaa toimeentulotukea hoitomaksuun niin, että yhteismäärä selvästi ylittää puolet henkilöä kohden lasketuista kokonaiskäyttökustannuksista, kysymyksessä saattaa olla STVOL 4 §:n 1 momentin tai 4 momentin mukainen järjestely.

Kunnallisen rahoituksen suuruus voi vaikuttaa ainoastaan sen arvioimiseen onko toiminta yksityistä vai julkista. Rahoitus ei sen sijaan vaikuta lainkaan sen määrittelyyn onko toiminta laitoshoidon vai avohoidon. Tämä avohoidon ja laitoshoidon välinen rajanveto tehdään vain toiminnan sisällön perusteella siten kuin jaksossa 1 – 4 on todettu.

SDK/SÄHKÖINEN PAINOS

N:o 1235—1241, 2 arkkia

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2002

EDITA PUBLISHING OY, PÄÄTOIMITTAJA JARI LINHALA

ISSN 1455-8904